

Література:

1. Дахин Н. А. Педагогическое моделирование: сущность, эффективность и ... неопределенность / Н.А. Дахин // Педагогика. – 2003. - № 4. – С. 21 - 26.
2. Зеленков С. А. Проблемы моделирования педагогических процессов / С. А. Зеленков, Е. М. Аксенова // Вісник Одеського інституту внутрішніх справ. – Одеса, 1997. - № 2. – С. 55 – 58.
3. Клокар Н. І. Підвищення кваліфікації педагогів – музикантів як складова цілісної системи післядипломної освіти регіону / Н. І. Клокар // Ковальова С. В. Сучасна післядипломна освіта педагога – музиканта [Електронний ресурс] : навчально - методичний посібник / С. В. Ковальова. - Біла Церква : КОІПОПК, 2007. – 1 електрон. опт. диск (CD – ROM) : кольор. ; 12 см. – Систем. вимоги : Pentium ; 32 Mb RAM ; Windows 95, 98, 2000, XP ; MS Word 97 – 2000. – Назва з контейнера.
4. Клокар Н. І. Характеристика моделі підвищення кваліфікації педагогічних працівників на засадах диференційованого підходу / Н. І. Клокар // Педагогіка і психологія. – 2007. - № 4. – С.53 - 61.
5. Масол Л. М. Підготовка вчителів до поліхудожнього виховання учнів (теоретичні підходи й експериментальний досвід) / Л. М. Масол // Мистецтво та освіта. – 2009. - № 2. – С. 7 – 12.
6. Паламарчук В. Ф. Техне інтелектус (технологія інтелектуальної діяльності учнів). – Суми : ВВП «Мрія – 1» АТД, 1999. – 120 с.
7. Реан А. А. Социальная педагогическая психология / А. А. Реан, Я. Л. Коломинский. – С.Пб. ЗАО Питер, 1999. – 416 с.
8. Чельшева Т. В. Непрерывное художественное образование как целостная образовательная система : дисс. доктора пед. наук : 13.00.01, 13.00.08 / Чельшева Тамара Васильевна. – М., 2003. – 421 с.

Стаття містить у собі опис компетентнісної моделі підвищення кваліфікації вчителів мистецьких дисциплін у системі післядипломної освіти, акцентується увага на змісті структурних компонентів моделі, які знаходяться у взаємозалежності між собою.

Ключові слова: педагогічне моделювання; мета, принципи, педагогічні умови, форми, методи, засоби, критерії та кінцевий результат підвищення кваліфікації вчителів.

Статья содержит описание компетентностной модели повышения квалификации учителей художественно – эстетического цикла в системе последипломного образования, акцентируется внимание на содержании структурных компонентов модели, которые взаимосвязаны между собой.

Ключевые слова: педагогическое моделирование; цель, принципы, педагогические условия, формы, методы, способы, критерии, результат повышения квалификации учителей.

The article contains the description of the competence model of the improvement of art teachers' professional skills in the postgraduate education system; emphasis is put on the content of the structural components which are interdependent.

Key words: pedagogic modeling, purpose, principles, pedagogic conditions, forms, methods, techniques, criteria, the result of the improvement of teachers' professional skills.

УДК 377/378.48
ББК 4448.4(4 Гем)

В.І. Базова
м. Київ, Україна

ДОСВІД ПІДГОТОВКИ ВИКЛАДАЧА ІНОЗЕМНИХ МОВ У БРЕМЕНСЬКОМУ УНІВЕРСИТЕТІ НІМЕЧЧИНИ

Постановка проблеми в загальному вигляді. У країнах Західної Європи, США та інших високорозвинених країнах світу уряди та громадськість загалом, незважаючи на певні кризи та трансформації, завжди приділяли достатню увагу освіті своїх громадян. Вони донині сприяють створенню умов більш-менш рівного доступу до освіти, для чого існують вагомі причини. По-перше, головна мета освітняського процесу – це залучення до скарбниці загальнолюдських знань і культури формування інтелектуального потенціалу держави та нації. По-друге, державні чиновники та європейська інтелігенція завжди добре

усвідомлювали, що освіта, передусім, є ефективним інструментом згладжування (нівелювання соціальних протиріч суспільства). Навіть дещо ефективнішим, ніж політичні інструменти парламентської демократії. По-третє, саме через систему освіти відбувається ефективне перемішування соціальних станів. По-четверте, освіта залишається єдиним засобом підвищення соціального статусу суб'єкта... [1, с.34].

Провідним напрямом розвитку педагогічної освіти є докорінне оновлення її змісту, зорієнтованого на підвищення якості та гуманізацію процесу підготовки педагогічних працівників, які повинні мати ґрунтовні професійні знання, вміння поповнювати їх самостійно і бути конкурентоздатними на ринку освітніх послуг.

Нині для педагогічних ВНЗ характерним є перехід від підготовки вчителів, здатних до передачі певних знань і формування найпростіших умінь і навичок, до підготовки педагогів-творців, які здатні забезпечити гармонійний розвиток дитини. Широке впровадження сучасних інформаційних технологій дозволяє педагогам підбирати такий зміст і способи навчання, які були б адекватні індивідуальним рисам тих, кого навчають, відповідали б професійному досвіду, наявній практиці й усвідомленням труднощів у педагогічній діяльності. Від якості професійної підготовки вчителя значною мірою залежить успіх розвитку системи освіти.

Вступ Європи до Болонського процесу зумовив внесення радикальних змін у сферу освіти. Інтеграція в європейський освітній простір привела до зростання попиту на вивчення іноземних мов, що, у свою чергу, зумовило реформування професійної підготовки майбутніх викладачів до висококваліфікованої професійної діяльності. Вивчення, викладання іноземних мов і професійно-педагогічна підготовка викладачів іноземних мов зазнали змін у багатьох європейських країнах згідно з новими вимогами та стандартами мовної політики Ради Європи.

Вступ України до світового освітнього простору зумовлює необхідність проведення детального аналізу її системи освіти та зарубіжного досвіду організації навчання й підготовки педагогічних кадрів [2, с.1].

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Аналіз наукової психолого-педагогічної літератури засвідчив, що вирішенню важливих питань професійного становлення майбутніх учителів сприяють дослідження сучасних науковців: Н. Дем'яненко, О. Дубасенюк, І. Зязюна, В. Лугового, Н. Ничкало, В. Майборода, О. Пехоти, Н. Протасової; філософські аспекти цього процесу обґрунтовують: В. Андрущенко, В. Бондаренко, В. Князєв, М. Михальченко, В. Скуратівський; психологічні: І. Бех, Л. Божович, В. Бочелюк, О. Вєтохов, Ю. Власенко, С. Занюк, Г. Костюк, І. Кукуленко-Лук'янець, Р. Немов, Т. Яценко. Висвітленню окремих питань формування готовності педагогів до професійної діяльності присвятили дисертаційні дослідження К. Баханов, І. Богданова, О. Волошенко, І. Гавриш, А. Линенко, О. Савченко.

Проблеми професійної підготовки майбутніх учителів іноземної мови досліджують російські (І.Мартінова) та вітчизняні (С. Ніколаєва, О. Гончарова) дослідниці. Український науковець Г. Крючков працює над питанням аналізу та обґрунтування навчальних планів підготовки бакалавра/магістра з іноземної філології у світлі Болонського процесу тощо.

Незважаючи на активізацію зусиль, спрямованих на вивчення окремих складових професійної підготовки педагога вищої школи, комплексне порівняльно-педагогічне дослідження теоретичних основ підготовки майбутнього вчителя іноземної мови в університетах Німеччини ще не здійснено. Аналіз наукових праць і дисертацій з теми дослідження свідчить, що без наукового обґрунтування педагогічних умов формування готовності майбутнього вчителя іноземної мови до професійної діяльності система професійно-педагогічної підготовки викладача вищої школи не відповідає сучасним темпам розвитку національної освіти України та інформаційного суспільства в цілому.

Це зумовлено наявністю певних суперечностей: між зростаючими вимогами суспільства до професіоналізму вчителя іноземної мови та низьким рівнем його прояву в практичній діяльності; між вимогою сучасної школи до забезпечення інноваційної діяльності вчителя іноземної мови та неготовністю останнього до її здійснення та ін. Отже, недостатній рівень теоретичної та методичної розробленості проблеми аналізу німецького педагогічного досвіду стосовно підготовки викладачів іноземних мов й зумовив вибір теми дослідження: «Досвід підготовки викладача іноземних мов в Бременському університеті Німеччини».

Метою статті є аналіз німецької системи педагогічної підготовки викладачів іноземних мов в умовах Бременського університету.

Постановка завдання - на основі аналізу навчальних планів і наукової літератури обґрунтувати перспективні шляхи адаптації позитивних ідей німецького досвіду в теорію і практику підготовки викладача вітчизняної вищої школи.

Виклад основного матеріалу дослідження. Відповідальність за середню освіту у Федеративній Республіці Німеччина покладається на Міністерства освіти в 16 землях, на які вона поділена. Однак, зусилля спрямовані на забезпечення координації на національному рівні положеннями Конференції Міністрів освіти та культурних зв'язків земель (КМК). Більшість закладів середньої освіти наслідують тристоронню систему організації навчання, в якій учні відвідують *Hauptschule*, *Realschule* чи гімназію (*Gymnasium*) після закінчення початкової школи - *Grundschule*. *Hauptschule* забезпечує студентів загальною освітою, включаючи професійний і технічний компонент, навчання іноземної мови, зазвичай англійської. *Realschule* здійснює більш широку базову освіту, яка також включає вивчення іноземної мови. Деякі учні в реальній школі - *Realschulen* мають додаткову можливість вивчати французьку мову. Більш широкомасштабну освіту надають гімназії - *Gymnasium*, де вивчення двох іноземних мов є обов'язковим. Існує також велика кількість *Gesamtschulen* чи середніх або загальних шкіл (щонайменше одна в кожному північному місті), де також пропонується вивчати одну або дві іноземні мови.

Зупинимось детальніше на аналізі практичних здобутків Німеччини в сфері підготовки майбутніх викладачів іноземних мов в умовах Бременського університету, котрий здійснює підготовку викладачів іноземних мов для викладання англійської мови (американський, британський варіант) та культури цих країн. Навчально-виховний процес орієнтований на впровадження міждисциплінарного підходу та практичної спрямованості у викладанні та вивченні іноземних мов [1, с.8].

Зміст програми в Бременському університеті організований у два етапи:

1) Перший етап початкової підготовки вчителів (*Grundstudium*): базові знання трьох дисциплін: літературознавства, навчання мови і культурних досліджень, окрім того, предмет дидактики і вдосконалення мовної компетенції.

Перший етап початкової підготовки вчителів завершується після 4-х семестрів з проміжним екзаменом.

2) Другий етап початкової підготовки вчителів (*Hauptstudium*): основні області знання можуть бути обрані серед п'яти «стовпів» для навчання студентів як майбутніх учителів (культурні дослідження, літературознавство, навчання мови, вдосконалення мовної компетентності і дидактика іноземної мови) тощо. Для того, щоб вийти за рамки традиційної професії викладачів іноземних мов, рекомендуються позакласні заходи. Додаткові кваліфікації в початковій підготовці викладачів та CLIL також є пріоритетними напрямками.

Другий етап початкової підготовки вчителів завершується після 4-5 семестрів з випускним екзаменом.

Структура: Навчальний план, який об'єднує академічне навчання і практичний досвід навчання. Академічне навчання і практичний досвід навчання об'єднуються через структуру курсу. Теоретичний «стовп» переддипломної дидактичної програми студента останнього курсу спрямований на практичні додатки теорії навчання мови для навчання в

аудиторії. Зміст предмета і дидактика доповнюють один одного. Є також два періоди підтвердженої педагогічної практики після проходження курсу переддипломного навчання [2, с.1].

Досвід міжкультурного і мультикультурного оточення. Періоди навчання за кордоном - обов'язкова частина курсу; не дивлячись на те, що їх тривалість і частота є питанням фінансування і доступності. Ці візити часто залежать від ступеня встановлених зв'язків; наприклад, програми Еразмус/Сократ широко використовуються як програми співпраці з Американськими університетами; також є кооперативна співпраця між Бременськими Французькими Дослідженнями (Bremen French Studies) і IUFM в Calais. Такі візити в країну господаря пропонують можливості для досвіду міжкультурних і полікультурних середовищ. Столпи Культурних Досліджень і Соціальної Історії до дипломної програми також підвищують рівень усвідомлення культури. Так само програми CLIL і IDEELS обидві ґрунтуються на культурному знанні в навчанні мови. Проте, навчання мов з «перших рук» в багатокультурних контекстах не завжди можливе.

Можливість спостерігати або брати участь в навчанні в більш ніж одній країні. Спостереження і участь мають місце там, де вони доречні, наближені і відповідні і тому відділення сподівається розвивати більш всебічну практику в цій галузі. Є проблема щодо розширення викладацької команди, як це може мати місце за кордоном. Там, де можливо, практиканти працюють пліч-о-пліч з колегами викладачами в інших країнах, передбачається, що викладацька команда сформує частину майбутнього наставника.

Знання і розуміння. Навчання інформаційних і комунікаційних технологій (ІКТ) для особистого планування, організації і відкриття ресурсу. Практикується систематичне використання ІКТ повсюди у навчанні майбутніх викладачів. Зокрема, пропонується ІКТ як додаткова кваліфікація, також як і ІКТ в самонавчанні мови. «Проектування і запровадження баз даних он-лайн» і «Веб-інтерфейси», «Цифрові медіакомунікації в школі» і «Використання програмного забезпечення» - це основних три одиниці, які забезпечують навчання іноземних мов за допомогою ІКТ. IDEELS (Intercultural Dynamics in European Dimension through Online Simulation - Міжкультурні Динаміки в Європейському вимірі через Оперативне Моделювання) – це програма, що використовується з метою розвитку міжкомунікативних навиків діалогу. Цей аспект використовується не тільки для навчання мови студентів, але і випускників і має достатній потенціал, щоб функціонувати на міжнародному рівні.

Навчання в соціальних і культурних значеннях. Культурні дослідження - один з п'яти стовпів змісту програми для студентів останнього курсу. Міжкультурне навчання - головний елемент у педагогічній програмі EFL і в додатковій програмі CLIL; наприклад одиниця «Навчання мови через культуру і міжкультурну комунікацію». Додаткова діяльність включає клуб Університетської культури, організацію англомовних культурних подій у Бремені. Доступні також регулярні театральні гуртки. Далі йде «міжкультурне навчання в класі в EFL». Координує програми TEFL (викладання англійської мови як іноземної) разом з іншими програмами іноземних мов - Інститут Дидактики Іноземних Мов і сприяння мультлінгвалізму - INFORM (Institute for Foreign Languages Didactics and the Promotion of Multilingualism). Окрім того, в програму включено мультикультурний розвиток навчального плану в поєднанні з французькою мовою, іспанською мовою, і німецькою мовою (як друга/іноземна мова). Раннє навчання мові, культурно різноманітний розвиток програми здійснюються в спільній діяльності з INFORM та Університетом Олденбурга [3, с.4-5].

Таким чином, організація професійної підготовки майбутніх викладачів іноземних мов полягає в:

– оволодінні системою основних базових предметних і практичних знань з мови та методики викладання іноземної мови (мовна компетенція) шляхом відвідання курсу з удосконалення мови;

- оволодінні іншомовною комунікацією в умовах занять з практики мови, на позааудиторних заняттях і заходах (мовленнєва компетенція);
- оволодінні знаннями культури країни, мова якої вивчається (соціокультурна компетенція);
- проходженні педагогічної практики під час стажування за кордоном;
- проходженні підготовки з використанням нових засобів навчання (on-line ресурси);
- проведенні самостійної роботи у відкритих мовних лабораторіях (де студенти мають змогу плідно працювати над удосконаленням мовних знань, вмінь і навичок шляхом поєднання викладання свого предмета із системною роботою над самоосвітою).

Студентам також пропонується відвідати курси практики перекладу, педагогічний дискурс, написання есе, консультаційні семінари з мови. За бажанням студенти можуть також взяти участь у міжнародних семінарах і конференціях з методики викладання та навчання іноземних мов. Університет проводить дослідження в освітянській галузі, підтримує програму співробітництва та обміну студентами між навчальними закладами [4].

Висновки. У результаті аналізу наукової літератури ми дійшли такого висновку, що спільною метою фахової освіти майбутніх викладачів вищих навчальних закладів України та Німеччини є впровадження в навчально-виховний процес новітніх інформаційно-комунікаційних технологій, проведення практичних стажувань за кордоном і формування досвідченими викладачами установки на постійне вдосконалення професійно-особистісних якостей у майбутніх фахівців. Система педагогічної освіти вищих навчальних закладів України та Німеччини мають однакову мету – цільова професійно-педагогічна підготовка висококваліфікованого конкурентоспроможного викладача вищої школи, який готовий до постійного розвитку та вдосконалення професійно-педагогічних якостей.

Література:

1. Вища освіта і Болонський процес: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. /Дмитриченко М.Ф., Хорошун Б.І., Язвінська О.М., Данчук В.Д. – К.: Знання України, 2006 с. – 440 с. – Бібліогр.: с. 427-439.
2. Кучеренко Н.В. Зарубіжний та вітчизняний досвід підготовки викладача вищої школи до професійної діяльності [Електронний ресурс] / Н.В. Кучеренко. – 8 с. - Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Pfto/2009_1/files/ped_01_09_Kucherenko.pdf/
3. University of Bremen – Germany [Електронний ресурс]. - 7 с. – Режим доступу: <http://www.lang.soton.ac.uk/profile/casestudies/fullversions/germany.rtf>
4. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.uni-bremen.de/studium

У статті розглядається досвід професійної підготовки викладачів іноземних мов в умовах Бременського університету Німеччини, обґрунтовується можливість застосування кращих педагогічних зразків зарубіжного досвіду в теорію і практику підготовки викладачів іноземних мов вітчизняної вищої школи.

Ключові слова: професійна підготовка, викладач іноземної мови, вища освіта, зарубіжний досвід

В статье рассматривается опыт профессиональной подготовки преподавателей иностранных языков в условиях Бременского университета Германии, обосновывается возможность применения лучших педагогических образцов зарубежного опыта в теорию и практику подготовки преподавателей иностранных языков отечественной высшей школы.

The article researches the experience of foreign language lecturers' training on the conditions of University of Bremen, the possibility of using the best pedagogical foreign experience for the theory and practice of foreign language lecturers' training of national higher school is proven.